

Vergadering Wetenschappelijke Klankbordgroep VLIZ

Vrijdag, 3 december 2020, 14.00 uur, online

De bijlagen staan online op:

<http://www.vliz.be/nl/klankbordgroep-vergaderingen-verslagen-en-presentaties>

Programma

14:00-14:05 Verwelkoming

Colin Janssen, voorzitter Wetenschappelijke Commissie

De kerngroep van de Wetenschappelijke Commissie vergadert 4x per jaar, waarvan 1 keer samen met een bredere groep van wetenschappers uit academia, wetenschappelijke instellingen en industrie. Dit noemen we de klankbordgroep.

VLIZ overloopt in de vergadering de highlights van 2020 in de vergadering (agendapunt zelfevaluatie). Alle andere activiteiten van het VLIZ zijn verzameld in de informatieve bijlagen (toegestuurd en beschikbaar via de link bovenaan dit document). Dit document laat u toe om vragen te stellen – hier ter vergadering of erna.

14:05-14:10 Verslag vorige vergadering Wetenschappelijke Klankbordgroep (09-10-2020)

Jan Mees, algemeen directeur VLIZ

Het verslag van de Klankbordgroep 2019 is online beschikbaar op de VLIZ-website (link bovenaan dit verslag). Die vergadering stond in het teken van onze bijdrage aan de UN Decade of Ocean Science and Sustainable Development. Een update van de ontwikkelingen van de UNDOSSD staat op de agenda vandaag. Er waren geen andere actiepunten. Het verslag wordt goedgekeurd.

14:10-14:15 Goedkeuring agenda

Jan Mees, algemeen directeur VLIZ

Jan Mees overloopt de agenda van vandaag. Er zijn geen bijkomende agendapunten. De agenda wordt goedgekeurd.

14:15-14:30 Zelfevaluatie VLIZ

Jan Mees, algemeen directeur VLIZ

Jan Mees licht toe. VLIZ wordt in 2012 geëvalueerd cf. de vijfjaarlijkse cyclus van het convenant met het Vlaamse Gewest en de Provincie West-Vlaanderen. VLIZ bereidt daarvoor een zelfevaluatie-rapport voor en dient dit ten laatste eind januari 2021 in. Dit bevat een terugblik (ex post) en een vooruitblik (ex ante) voor de periode 2022-2026.

Zo omvat het zelfevaluatie-rapport een SWOT-analyse (waarvoor ook de Wetenschappelijke Commissie en Vlaamse instellingen input hebben gegeven) en een evaluatie van de uitvoer van activiteiten zoals ze gepland waren voor de convenantsperiode (2017-2021).

Men verwacht ook een vooruitblik op wat we de komende 5 jaar zullen continueren en nieuw opstarten. Dit onder de situatie van een gecontinueerde subsidie, maar ook wat extra kan gebeuren onder twee groeiscenario's (milde en grote). Deze is opgesteld voor elk van de drie departementen (en hun afdelingen/centra) en voor de algemene ondersteunende diensten (incl. filantropiewerking). Ook hebben we een viertal overstijgende thema's uitgewerkt als mogelijke opstappen naar de overheid toe: (1) ESFRI-infrastructuur (LifeWatch, ICOS en EMBRC hebben een onzekere projectfinanciering sinds hun inkanteling van de Herculesstichting in FWO), (2) Open Science-gebeuren in Vlaanderen (open data, informatie en infrastructuur) voor de mariene onderzoeksgemeenschap, (3) technologische innovatie en (4) VLIZ Marine Climate Center (gericht op de klimaat-oceaan-nexus).

Het Departement voor Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) duidt een consultant aan die rapporteert over de prestaties van VLIZ in de afgelopen convenantsperiode (2017-2021) en rapporteert aan een stuurgroep. Er wordt tevens een bibliometrische studie door ECOOM uitgevoerd en een internationale review door een expertenpanel dat in mei 2021 vergadert op het VLIZ. Tegen eind juni 2021 wordt het evaluatieproces voltooid en een nieuw convenant onderhandeld in het najaar (ingaaend in januari 2022).

14:30-14:45 VLIZ-onderzoeksagenda 2021

Michiel Vandegehuchte, onderzoeksdirecteur VLIZ

Michiel Vandegehuchte licht het werkplan onderzoek toe voor 2021. De geplande projecten en onderzoeklijnen voor 2021 worden weergegeven in het werkplan en draaien rond 6 topics: Ocean and Human Health, Life's Roots and Rates, Understanding and Optimizing Observations, Nature Changes & Solutions, Seascapes Past & Future, Maritime Society & History. Daarnaast zijn er twee extra onderzoeklijnen rond data en infrastructure driven projects. De financiering van dit onderzoek gebeurt deels vanuit de VLIZ-financiering als ook uit externe onderzoekprojecten (ruim een derde). Bij vragen kan men contact opnemen met Michiel Vandegehuchte. Die verwijst graag door naar de betrokken onderzoekers. Voorzitter Colin Janssen benadrukt dat er toch een aanzienlijk deel het onderzoek op VLIZ gebeurt met externe financiering én dat het onderzoek altijd gebeurt in samenwerking andere Vlaamse onderzoeksgroepen.

14:45-15:00 Scheepstijd RV Simon Stevin

Gert Verreet, Vlaamse Overheid Departement EWI

Tina Mertens vervangt Gert Verreet voor dit agendapunt

Op 1 januari 2021 treedt een Besluit van de Vlaamse Regering (BVR) in voege dat handelt over de regels voor de toewijzing van het gebruiksrecht op scheepstijd voor RV Simon Stevin als een onrechtstreekse subsidiëring. Via dit BVR wordt gratis scheepstijd verleend aan Vlaamse universiteiten, hogescholen en onderzoekscentra.

Tina sluis de deelnemers aan deze vergadering door de 12 artikels waaruit het besluit bestaat. Enkele worden in dit verslag extra vermeld. Ook de selectiecriteria voor het toekennen van vaardagen wordt overlopen. Artikel 3 van het BVR stelt dat het aanvragen van scheepstijd

vanaf 2021 slechts een maal per jaar kan worden gedaan (vroeger 2x per jaar). Artikel 7 van het BVR laat toe om op voordracht van het VLIZ-bestuursorgaan een contingent vaardagen te reserveren voor internationaal gecoördineerde initiatieven, alsook een evenwichtige verdeling te maken tussen de verschillende soorten opdrachten van het schip (onderzoek, gespecialiseerd onderwijs, monitoring en survey). Voor andere gebruikers worden marktconforme voorwaarden gehanteerd i.s.m. DAB Vloot of kan een afsprakenkader gebaseerd op wederkerigheid uitgewerkt worden. Zulk afsprakenkader werd uitgewerkt samen met Belpo en KBIN om gratis vaartijd te verlenen aan alle Belgische onderzoeksinstellingen, Belgische federale overheid en federale wetenschappelijke instellingen.

Voorzitter Colin Janssen benadrukt dat we met dit BVR nu een kader en regels hebben om beslissingen te nemen rond het aanduiden van scheeptijd. Maar het blijft uiteraard de bedoeling om onderzoekers altijd zoveel als mogelijk te bedienen en nog steeds goed samen te werken met andere schepen.

Jan Mees vult aan dat ons bestuursorgaan besliste om aan Minister Crevits voor te leggen of het afsprakenkader onder de paraplu van Belpo ook kan worden opengetrokken naar alle Belgische universiteiten, dus niet alleen de federale wetenschappelijke instellingen maar ook onderzoeksgroepen van de Waalse universiteiten.

Jan Vanaverbeke vraagt of er een definitie is voor wat onder “monitoring” valt en wat onder “onderzoek”. André Cattrijsse antwoordt dat onder de vlag “monitoring” alle tochten zitten die uitgevoerd worden in het kader van internationale verplichtingen (OSPAR, Kaderrichtlijn Water) maar ook de langetermijnreeksen die opgezet worden vanuit wetenschappelijk oogpunt (zeevogels, vissen, zand en grindontginningen voor onze kust).

Marc Kochzius stelt dat het aantal studenten in de mariene richtingen stelselmatig groeit en dat er almaar meer tochten nodig zijn voor educatie. Het eerder aangevraagde aantal dagen zal niet voldoen in 2021. Moet ik dan twee aanvragen indienen: bij RV Simon Stevin en RV Belgica? André Cattrijsse antwoordt dat er, nu we zelf maar 1 aanvraagronde per jaar hebben, nog beter zal moeten gecoördineerd worden met Lieven Naudts van RV Belgica. De oproep voor scheepstijd van beide schepen wordt op hetzelfde moment gelanceerd en met dezelfde deadline. Je kan dus best een aanvraag indienen voor beide schepen. VLIZ kijkt dan met Lieven Naudts hoe de beide aanvragen best op elkaar afgestemd kunnen worden (zonder daarom 100% garantie dat alle aanvraagde scheepstijd toegekend wordt). Voorzitter Colin Janssen besluit dat we zoeken naar een nog betere samenwerking met RV Belgica. Door het succes van de mariene opleidingen, stijgt de vraag naar educatieve tochten op RV Simon Stevin. Niet alles kan altijd toegekend worden. Maar VLIZ doet zoveel mogelijk haar best en coördineert met RV Belgica. Voor meer details contacteer André Cattrijsse.

15:00-15:15 Uitbreiding MSO: Ocean Innovation Space

André Cattrijsse, afdelingshoofd onderzoeksinfrastructuur VLIZ

Op 19 december 2019 verleende de Vlaamse Regering zijn goedkeuring aan een éénmalige investeringssubsidie voor de uitbouw van de “VLIZ Ocean Innovation Space” op de site van het

Marien Station Oostende (t.w.v. twee miljoen euro). Op 15 januari 2020 werd gestart met een “design & build” opdracht. De beoordeling van de offertes vond plaats op vrijdag 4 september 2020, waarbij het consortium Stadsbader – Claeys/Haelvoet Architecten de opdracht kreeg toegewezen. Het winnende voorstel beoogt de realisatie van een compact bouwvolume grenzend aan de huidige MSO en de bunker.

André Cattrijsse licht in een presentatie de actuele situatie toe. Momenteel is de afbraak lopende en de bodemsanering afgerond. De gestuurde boring voor de zeewaterleiding en het pomphuis worden momenteel afgewerkt. Vanaf 2021 start dan de opbouw van de eerste fase van de nieuwbouw van de Ocean Innovation Space. Het gebouw van fase 1 huisvest in grote lijnen het VLIZ' Marine Robotics Centre, een technische workshop, biologische en chemische laboratoria alsook burelen en een refter met aansluitend dakterras. In fase 2 – die later als een schil rond fase 1 zal worden gebouwd – zullen bepaalde ruimtes (o.a. de archeologieopslag en laboratoria) van de huidige MSO-site verhuisd worden om plaats te maken voor een groeiende nood aan stockageruimte, maar wordt tevens voorzien in o.a. een testtank voor de robotica, een STEM-lokaal, een publieksruimte alsook bijkomende burelen. Op vraag van Oostende is gekozen voor een ontwerp dat de indruk wekt van een oude scheepswerf. Het drielagige gebouw heeft zadeldaken (industriële aanblik), krijgt een houten afwerking en het droogdok is behouden. Er waren al fondsen beschikbaar voor gedeeltelijke uitvoer van fase 1, maar VLIZ heeft recent toch bijkomende middelen verkregen waarbij ook inrichting van fase 1 kan worden uitgevoerd. Nu is de inschatting voor oplevering medio 2022.

Jan Vanaverbeke: Het MSO wordt momenteel ook vaak ingezet voor educatie. In welke mate zal dit nog mogelijk blijven tijdens verbouwing en in het nieuwe MSO? André Cattrijsse antwoordt dat het STEM-lokaal en de publieksruimte (fase2) zeker ook voor de educatieve activiteiten zal beschikbaar zijn, alsook de andere loodsen.

15:15-15:30 UN Decade of Ocean Science and Sustainable Development & Global Ocean Science Report (GOSR-II)

Ann-Katrien Lescauwat, directeur internationale relaties VLIZ

Ann-Katrien Lescauwat geeft een update van de evoluties i.k.v. de UN Decade of Ocean Science and Sustainable Development (www.oceandecade.org), dewelke officieel van start gaat op 1 januari 2021. De lancering is gepland in Berlijn tussen 31/5 en 2/6. Daar zal Minister Crevits de Vlaamse bijdrage aan de UN Decade toelichten – waartoe veel Vlaamse onderzoekers aan hebben bijgedragen tijdens de Klankbordgroep van de Wetenschappelijke Commissie in 2018 en 2019, en op de VLIZ Marine Science Day van 2019. Er komen meerdere oproepen om bij te dragen aan de UN decade, om samen te werken, om visibiliteit te creëren. Momenteel loopt er (tot 15 januari 2021) een oproep voor de aanmelding van ‘Decade actions’.

VLIZ is tevens co-auteur van de tweede versie van de Global Ocean Science Report, een initiatief van IOC-UNESCO, dat op 14 december officieel gelanceerd wordt via een webinar (14:00 tot 16:00 –open voor iedereen). Ann-Katrien geeft een eerste inzage in het rapport dat de status van oceanwetenschappen wereldwijd aantoont, een update sinds de eerste versie verscheen in 2017. Meer informatie over beide ontwikkelingen kan worden bekomen bij Ann-Katrien Lescauwat.

15:30-16:00 Rondvraag en afsluiting van de vergadering

Jan Mees, algemeen directeur VLIZ

Er zijn geen opmerkingen of aanvulling door de deelnemers.

Jan Mees meldt nog dat eerder deze maand de Beleidsinformerende Nota verscheen met de update van het marien onderzoekslandschap in Vlaanderen. Daaruit blijkt dat we als interdisciplinair collectief een goede beurt maken. Een goed collectief om de UN decade waar te maken. VLIZ wil hier graag katalysator in zijn en wil daar in de komende beheersovereenkomst zijn pijlen op te richten.

Verder dankt hij de vele tientallen mensen die deze vergadering online hebben meegevolgd. Hij wenst alle deelnemers een prettig eindjaar toe en hoopt dat ze volgend jaar weer allemaal present zijn voor een echte vergadering met aansluitende netwerkingreceptie.